

K w i e c i e ń 1 9 5 3 r.

ZAGADNIENIA INWESTYCYJNE

w świetle

pracy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr. 3. Rok VIII.

Treść numeru:

- 1/ WINOGRADOW . - Inwestycje w planie piątej
pięciolatki i zadania
statystyki inwestycyjnej.
- 2/ KUSTOW. - O sumach zwrotnych
z kosztorysów budowy.

Przekład Z.Sokołowskiej .

----- " " " -----

W A R S Z A W A

Z r ó d ł a :

1/ "WIESTNIK STATISTIKI" nr. 6. Grudzień 1952 .

K. W I N O G R A D O W ./

"Kapitalnoje stroitelstwo w piatoj
piatilietkie i zadaczi statistiki
kapitalnogo stroitelstwa."

2/ "FINANSY I KREDIT SSSR". nr: 1. r. 1953'. " " " "

S. K u s t o w .-

"O wozwratnych sumach po smietam na
stroitelstwo".

..... " " " "

INWESTYCJE W PLANIE PIĄTEJ PIĘCIOŁATKI I ZADANIA
STATYSTYKI INWESTYCYJNEJ.

Naród radziecki pod kierunkiem partii komunistycznej i wielkiego wodza i nauczyciela - towarzysza Stalina - osiągnął w latach powojennych szereg wybitnych zwycięstw w dziedzinie budowy gospodarczych i kulturalnych. Doniosłą rolę w osiągnięciu tych zdobyczy odegrały inwestycje budowlane realizowane w olbrzymiej skali.

Dzięki wzrostowi dochodu narodowego i pomyślnemu wykonaniu budżetu wykonaliśmy pierwszy powojenny pięcioletni plan inwestycyjny z nadwyżką wynoszącą 22%.

W okresie 1946 - 1951 inwestycje gospodarcze wyniosły około 500 mld. rubli. Wzniesiono w tym okresie i uruchomiono około 7 tysięcy wielkich państwowych zakładów przemysłowych. Majątek trwały przemysłu wzrósł na początek roku 1952 w porównaniu z rokiem 1940 o 77%. W miastach i osiedlach pracowniczych zbudowano w latach powojennych domy mieszkalne ogólnej powierzchni użytkowej wynoszącej przeszło 155 mln. metrów kwadratowych, a w miejscowościach wiejskich zbudowano przeszło 3,8 mln. m² domów mieszkalnych.

Nowy, jeszcze wspanialszy, program budowlany zaplanowano w dyrektywach XIX zjazdu partii zwołanego do omówienia spraw piątego planu pięcioletniego. Dyrektywy zjazdu miały na celu dalszy rozwój gospodarki narodowej, zwiększenie dobrobytu i poziomu kulturalnego. Ogólna suma inwestycji budowlanych wzrasta w porównaniu z pięciolatką czwartą o ca. 90%, a w tym w przemyśle - dwukrotnie; w rolnictwie - 2,1-krotnie, nakłady zaś na irygację i melioracje wzrosną czterokrotnie w porównaniu do czwartej pięciolátky. Takiego rozmachu i tempa inwestycji historia dotąd nie знаła.

Szczególne miejsce zajmują w budownictwie olbrzymie elektrownie wodne, wznoszone nad Wołgą, Dnieprem, Donem i Amu-Darią. Nie

"Więstnik Statistiki" Nr. 6. z dn. 25.XII.1952. roku.

x/ "Kapitalnoje stroitelstwo w piatой piatiletkie i zadachi statistiki kapitalnogo stroitelstva".

mają one równych sobie w całym świecie zarówno pod względem skali jak i tempa robót. Wznoszenie tych budowli, powzięte z inicjatywy towarzysza Stalina jest wybitnym świadectwem nieustannej troski partii komunistycznej i państwa Radzieckiego o wzrost dobrobytu narodu. Budowle te - pod względem skali, koncepcji technicznej i terminów wykonania - są prawdziwymi budowlami komunizmu. Każda z nich obejmuje elektrownie wodne, zapory, kanały, zbiorniki wody, sieci nawadniające - a całość stanowi zespół budowli technicznych.

Partia komunistyczna i państwo Radzieckie troszczą się nieustannie o zwiększenie dobrobytu, ochrony zdrowia i kulturalnego poziomu narodu. Kraj nasz prowadzi na wielką skalę budowę domów mieszkalnych i użyteczności publicznej, instytucji szerzenia kultury i ochrony zdrowia. Skala inwestycji przeznaczonych na wznoszenie przez państwo domów mieszkalnych wzrosła w ciągu piątej pięciolatki prawie dwukrotnie w porównaniu z pięciolatką czwartą. W miastach i osiedlach robotniczych zbuduje się - licząc tylko budowle wznoszone przez państwo - szereg nowych domów mieszkalnych, których powierzchnia użytkowa wyniesie około 105 milionów metrów kwadratowych. Prócz tego prowadzi się budownictwo indywidualnych domów mieszkalnych, które wznosi ludność przy pomocy kredytów państwowych i własnych oszczędności. Podczas gdy w pięcioleciu poprzednim prowadzono na wielką skalę odbudowę mieszkań zburzonych, to w pięciolatce obecnej buduje się tylko nowe i nowoczesne domy mieszkalne wyższej jakości.

Obok realizowania wielkiego programu budowy domów mieszkalnych, kontynuuje się na wielką skalę dalsze doskonalenie obsługi komunalnej i bytowej. Rosną sieci wodociągowe i kanalizacyjne, upowszechnia się centralne ogrzewanie i gazyfikację, rosną miejskie środki komunikacji, zagospodarowuje się miasta i osiedla pracowniczego. Suma inwestycji na budownictwo komunalne wzrosła ku końcowi pięciolecia prawie o 50% w stosunku do roku 1950.

Dużo się robi w ciągu piątej pięciolatki w kierunku rozwoju służby zdrowia, oświaty, instytucji naukowych i kulturalno-oświatowych. Suma inwestycji przeznaczonych na te cele wzrasta w ciągu pięciolecia prawie o 50% w porównaniu z pięcioleciem czwartym. Budowa szkół miejskich i wiejskich wzrasta w porównaniu z czwartą

pięciolatką prawie o 70% .

Państwo Radzieckie dopomaga jednostkom budującym w dużej skali w różny sposób . Budowle wyposażone są w potężne nowoczesne urządzenia techniczne .

Przemysł stworzył dla celów budowlanych całą serię maszyn i mechanizmów , umożliwiających zespoloną mechanizację robót i znacznie ułatwiających pracę robotników.

Dzięki twórczej inicjatywie grupy inżynierów radzieckich i najlepszych robotników Uralskich zakładów budowy maszyn powstał potężny ekskawator kroczący z czerpakiem o pojemności 14 m³ . Wybitną zdobyczą techniki radzieckiej jest budowa najpotężniejszych koparek o wydajności 1000 m³ ziemi na godzinę, przeznaczonych do robót przy wznoszeniu budowli komunizmu. Zaopatrzenie olbrzymich budowli w odpowiednie ilości betonu wymaga zbudowania nowych potężnych betoniarni. Przemysł radziecki stworzył najlepsze w świecie zautomatyzowane fabryki betonu . Grupa inżynierów radzieckich stworzyła potężną zautomatyzowaną składaną i rozkładaną betoniarnię. W zakładzie tym wszystkie czynności są zautomatyzowane , poczynając od dostarczania materiałów z magazynu, wsypywania do bunkru a kończąc na wyjmowaniu betonu. Zdolność wytwórcza tej betoniarni przekracza milion metrów sześciennych betonu rocznie.

Wyposażenie budowy wielkich obiektów w potężne maszyny i mechanizmy umożliwia wykonywanie olbrzymich robót w czasie o wiele krótszym niż dawniej przy wznoszeniu wielkich budowli.

Wielkie stalinowskie budowle komunizmu są wspaniałym dowodem rosnącej potęgi przemysłowej naszej Ojczyzny. Wielkie budowle komunizmu udowadniają narodom wszystkich krajów, jak olbrzymie siły wytwórcze budzi do życia socjalizm, jakie dary niesie ustrój socjalistyczny masom pracowniczym.

Dyrektywy XIX zjazdu partii dotyczące piątego planu pięciolatkowego mają na celu dalszy olbrzymi wzrost wyposażenia technicznego budowli i organizacji budowlanych . W ciągu piątej pięciolatki zakończona na być musi w głównych zarysach w budownictwie i w przemyśle mechanizacja robót ciężkich i pracochłonnych. Wykonanie tego olbrzymiego zadania zmieni radykalnie warunki pracy w budownictwie,

odsłoni nowe perspektywy dalszego wzrostu inwestycji, umożliwi tworzenie nowych, wspaniałych budowli.

Ogromne zadania, przewidziane w piątym planie pięcioletnim rozwoju ZSRR, wymagają od członków partii, organizacyj gospodarczych i zawodowych, i od związku komunistycznego młodzieży mobilizacji szerokich mas pracowniczych do wykonania i to z nadmiarem wykonania nowego planu pięcioletniego oraz stosowania na szeroką skalę krytyki błędów w pracy naszych organizacyj, celem jak najszybszego zlikwidowania wad. Dostosować się do tego powinni również całkowicie i organizacje wykonujące budowy i z nimi związane. Dyrektywa towarzysza Malenkowa zawarta w referacie sprawozdawczym G.K. na XIX zjeździe brzmi: "Należy podkreślić, że szczególnie źle realizuje się reżym oszczędności w budownictwie. Wciąż jeszcze budujemy za drogo. Budowniczowie poważnie opóźniają w porównaniu z pracownikami przemysłowymi sprawę zmniejszenia kosztów produkcji. Organizacja robót budowlanych ma poważne wady; niedostatecznie wykorzystuje się możliwości mechanizacji, wydajność pracy jest za mała, toleruje się niegospodarne zużycie materiałów, zbyt wysokie są koszty ogólne. Dużą wadą jest rozpraszenie sił i środków między licznymi organizacjami budowlanymi, wśród których jest wiele organizacyj drobnych, nie wykorzystujących należycie możliwości zmechanizowania robót. Wszystko to podraża budowę, rozdyma aparat administracyjny, zwiększa koszty ogólne. W roku 1951 np. ponadnormatywna suma kosztów ogólnych wyniosła w budownictwie przeszło miliard rubli. Zamiast przewidzianego w planie zysku w sumie 2,9 miliardów rubli, organizacje budowlane wykazały straty w wysokości 2,5 miliardów rubli" /G.Malenkow/ Referat sprawozdawczy na XIX zjeździe partii w sprawie działalności Centralnego Komitetu WKP/b/.

Przy zwiększeniu ogólnej skali państwowych inwestycji budowlanych w latach 1951-1955 prawie o 90%, dotacje państwowe na te cele wzrastają tylko o 60% w porównaniu z pięciolatką czwartą. Pozostałe 30% należy pokryć drogą zwiększenia wydajności pracy, obniżki kosztów ogólnych, zniżki cen na materiały budowlane i urządzenia techniczne. Widzimy więc jak olbrzymie znaczenie mają uchwały XIX zjazdu partii, na drodze do usunięcia dużych strat

i nakładów nieprodukcyjnych w budownictwie, do wzrostu wydajności pracy w budownictwie, do zniżenia kosztu robót budowlanych.

W toku wykonania olbrzymiego programu inwestycyjnego w piątej pięciolatce wzrosnąć ma wydajność pracy w budownictwie prawie o 55%, a to dzięki stosowaniu najnowszej techniki, lepszej organizacji pracy i podniesieniu poziomu kulturalno-technicznego pracowników. Koszt robót budowlanych powinien w ciągu pięciolatki zmniejszyć się co najmniej o 20%. Skrócić należy terminy budowy i podnieść jakość robót. W budownictwie należy przestrzegać najsurowszego reżymu oszczędności i rozrachunku gospodarczego, oraz wybitnie zmniejszyć koszty ogólne i wydatki administracyjno-kierownicze.

x x x

Uchwalone przez partię i rząd zadania na drugie powojenne pięciolate w dziedzinie inwestycji wymagają odpowiedniego udoskonalenia metod statystyki inwestycji.

Poważne błędy w gospodarczej i finansowej działalności organizacji budowlanych świadczą, że pracownicy statystyki inwestycyjnej zbyt mało uwagi poświęcali sprawom ekonomiki i finansów budowy, oraz zamało posługawali się statystyką, jako narzędziem kontroli wykonania planów państwowych oraz zadań planu i rządu.

Wielu statystyków inwestycji ograniczało działalność do zwykłego rejestrowania cyfr, faktów, danych, nie studiując rzeczywistego stanu rzeczy na budowie; tolerowali stwierdzone błędy i nie walczyli o ich wykorzenienie, mało pomagali pracownikom gospodarczym do wyszukiwania rezerw ukrytych w głębinach produkcji budowlanej.

Pracownicy statystyki inwestycji, pracujący przy budowach, w przedsiębiorstwach, w organizacjach, instytucjach, ministerstwach, resortach, organizacjach statystycznych, nie mogą ograniczać pracy do zwykłego rejestrowania faktów i sporządzania kolumn cyfr. Powinni studiować ekonomikę i finanse budownictwa, analizować wszechstronnie działalność finansowo-gospodarczą organizacji budowlanych, pomagać pracownikom gospodarczym w szukaniu, znajdowaniu i wykorzystaniu ukrytych rezerw, utajonych w łonie budowy,

posługiwać się statystyką jako narzędziem kontroli wykonania zadań , zleconych przez partię i rząd .

Pierwszym obowiązkiem statystyków jest należyta organizacja rachunkowości , dająca rzeczywisty stan rzeczy w budownictwie, oraz zdecydowana walka z tymi , którzy usiłują ukrywać prawdę i weszli na drogę oszukiwania partii i rządu.

Celem należytej organizacji i metody rachunkowości i statystyki inwestycji wprowadzoną w ZSRR jednolitą rachunkowość obowiązującą wszystkie budowy, przedsiębiorstwa, organizacje i instytucje, należące do ministerstw i resortów ; wprowadzono jednolity tryb opracowywania sprawozdań zapewniających wiarygodność danych sprawozdawczych .

Składanie sprawozdań w obowiązujących terminach jest bezpośrednim obowiązkiem pracowników budów , przedsiębiorstw i instytucji . Nie wolno tolerować przekroczenia przepisów państwowej dyscypliny w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości, opóźniać się z jej składaniem, a tym bardziej - zaniedbać sprawozdań. Jest jednak sporo pracowników statystycznych , którzy ten stan tolerują i nie stosują środków do wykorzenienia wykroczeń przeciwko państwowej dyscyplinie .

Jednym z najniebezpieczniejszych i dyktowanych złą wolą faktów pogwałcenia dyscypliny partyjnej i państwowej jest - jak to sformułował towarzysz Malenkow w referacie sprawozdawczym na zjeździe - ukrywanie przez niektórych pracowników prawdy o rzeczywistym stanie rzeczy w podlegających im przedsiębiorstwach i instytucjach . Usiłują oni upiększyć stan rzeczywisty, mydlą oczy, dopisują fikcyjne dane do sprawozdań z wykonania planów.

Kontrola danych sprawozdawczych , przeprowadzona przez organy statystyczne w zakresie inwestycji, wykryła, że niektórzy kierownicy organizacji budowlanych pozwalali sobie na podawanie danych fikcyjnych w sprawozdaniach z wykonania planu inwestycyjnego i planu oddania do użytku nowych domów mieszkalnych. Kontrola wykryła również , że niektórzy pracownicy gospodarczy ukrywali zdolność wytwórczą uruchomionych nowych zakładów i zwiększenie zdolności wytwórczej przedsiębiorstw czynnych , osiągnięte drogą

przebudowy i zainstalowania nowych urządzeń technicznych. Robiono to w tym celu, by uzyskać możliwie najmniejszy plan produkcji przemysłowej. Stwierdzono również fakty ukrywania rozmiaru wykonanych robót budowlanych, jeżeli oszczędzono z funduszu płac sumę większą w stosunku do planu. Rozmiar ukryty wykazywano wtedy, gdy organy gospodarcze usiłowały zamaskować przekroczenie funduszu płac powstałe na skutek niedostatecznego wykorzystania środków mechanizacji lub złej organizacji pracy.

Nie brak faktów, że sporządza się sprawozdania niedbale, nieporządnie, nie sprawdza się zawartych w nich danych, nie daje się odpowiedzi na niektóre pytania ujęte w formularzach.

W szeregu przypadków statystycy inwestycji tolerowali zło, a nawet czasem wchodziłi sami na drogę oszustwa. Wszyscy wiedzą, że sprawozdawczość państwową opracowuje się na podstawie ścisłych danych rachunkowości. Podawanie w sprawozdaniach jakichkolwiek obliczeń sztucznych i dowolnych wywodów zamiast danych faktycznych jest zabronione. Mimo to - wbrew przepisom - niektórzy pracownicy wydziałów statystycznych podawali w sprawozdaniach liczby oparte na różnego rodzaju obliczeniach, i kombinacjach, a wskutek tego sprawozdawczość państwowa stawiała się całkiem niewiarygodną.

Ze szczególną czujnością kontrolować należy wiarygodność sprawozdań. Każdy wskaźnik podany w sprawozdaniach, planowy czy sprawozdawczy należy starannie sprawdzić, opierając się na oryginałach dokumentów, sporządzonych według obowiązujących przepisów.

A więc np. : wskaźniki planu inwestycyjnego, planowe terminy uruchomienia obiektu, planowa norma wyróbki na jednego robotnika, norma wydajności pracy maszyn, zaplanowany koszt budowy i.t.d. należy podawać w sprawozdaniach składanych państwu tylko w tej postaci w jakiej zatwierdziła go organizacja nadrzędna, zgodnie z ustalonym planem państwowym. Rozmiar wykonanych robót budowlanych określa się tylko na podstawie aktów odbioru robót, sporządzanych drogą obmiarów w naturze; uruchomienie nowych zakładów przemysłowych i obiektów budownictwa ogólnego podaje się tylko na podstawie aktów odbioru ich przez państwowe komisje

odbiorcze. Rozmiar robót przy pomocy maszyn i mechanizmów podaje się tylko na podstawie danych rachunkowości wykonanych robót przez każdą maszynę. Faktyczny koszt budowy podaje się tylko na podstawie danych rachunkowości wykazujących wszystkie nakłady a na budownictwo i.t.p. Należyta organizacja pierwiastkowej rachunkowości przy budowach ma doniosłe znaczenie dla wiarygodności danych sprawozdawczych.

Z uwagi na specyficzne cechy przemysłu budowlanego, gdzie przy tej samej budowie prowadzi się te same roboty /np. murowanie ścian, roboty wykończeniowe i.t.p. / w ciągu kilku miesięcy, co komplikuje ustalenie wykonanego faktycznie rozmiaru robót w miesiącu ostatnim, nabiera szczególnej wagi należyta metoda sprawdzania wielkości wykonanych robót.

Należyte comiesięczne określenie rozmiaru wykonanych robót budowlanych wymaga prowadzenia przy każdej budowie dziennika ewidencji faktycznie wykonanych robót od początku wznoszenia danej budowy. W zakresie robót budowlanych, które prowadzi się w ciągu kilku miesięcy, obmiarów w naturze dokonują zleceńodawca i wykonawca. Rozmiar wykonanych robót za miesiąc ostatni /sprawozdawczy / określa się, jako różnicę między wielkością robót wykonanych od początku budowy na koniec miesiąca sprawozdawczego, a wielkością robót wykonanych od początku budowy na początek miesiąca sprawozdawczego. Określany w ten sposób za miesiąc ostatni rozmiar wykonanych robót, oparty na obmiarze robót w naturze, podaje się w akcie odbioru, Akt odbioru robót podpisują zleceńodawca i wykonawca. W tej formie akt staje się podstawą dla sprawozdawczości rozmiaru wykonania robót.

Pracownicy statystyki domagać się powinni, by prowadzono przy każdej budowie dzienniki ewidencji wykonania. Pracownicy gospodarczy uchylający się od zorganizowania i prowadzenia takiej ewidencji, a określających wielkość wykonanych robót "na oko" wchodzą świadomie lub nieświadomie na drogę oszustwa. Wykonaną wielkość budowli należy w sprawozdawczości przeznaczonej dla państwa podawać przepisowo i punktualnie. Najdrobniejsze uchybienie pociąga za sobą wypaczenie wskaźników, określających wyniki działalności organizacyj budowlanych i ukrywanie rzeczywistego stanu rzeczy.

na budowie.

Szczególne znaczenie ma poprawne i punktualne podawanie w sprawozdaniach przeznaczonych dla państwa uruchomienia nowych zakładów przemysłowych, powierzchni mieszkaniowej oraz obiektów budownictwa ogólnego.

Pracownicy statystyki budowy powinni ściśle przestrzegać dyrektyw i instrukcyj dotyczących sposobu prowadzenia rachunkowości najważniejszych wskaźników. Uruchomienie na przykład nowych zakładów przemysłowych podaje się w sprawozdawczości od chwili odbioru obiektu przez państwową komisję odbiorczą do użytku. Zwiększenie zdolności wytwórczej przedsiębiorstw czynnych drogą przebudowy i zainstalowania nowego wyposażenia technicznego znajduje wyraz w sprawozdawczości od chwili zakończenia przebudowy przedsiębiorstwa albo zainstalowania nowego wyposażenia technicznego na podstawie odpowiednich aktów. Oddanie do użytku domów mieszkalnych i obiektów budownictwa ogólnego podaje się w sprawozdawczości na podstawie aktów odbioru przez komisje odbiorcze, wyłonione przez komitety wykonawcze miejscowych Rad deputatów pracowniczych, oraz na podstawie wydanych przez komitety wykonawcze zezwoleń na oddanie tych obiektów do eksploatacji.

Kontrolę wiarygodności danych sprawozdawczych przeprowadzać należy dla sprawozdania jako całości i dla każdego poszczególnego wskaźnika w sprawozdaniu.

Dane statystyki inwestycyjnej umożliwiają codzienne wszechstronne i szczegółowe studiowanie stanu rzeczy przy budowie, wykrywanie rezerw istniejących w łonie produkcji budowlanej, wykrywanie wad w działalności finansowo-gospodarczej organizacji budowlanych oraz stawianie wniosków praktycznych zmierzających do usunięcia istniejących błędów w budownictwie.

Partia i rząd wydali wyraźne dyrektywy, by budowniczowie nie rozpraszać środków na liczne budowle i obiekty, lecz koncentrowali środki pieniężne, materiały i siły robocze na najważniejszych budowlach i obiektach przeznaczonych do uruchomienia. Celem pomyślnego wykonania planu inwestycyjnego w zakresie

najważniejszych budow i obiektów przeznaczonych do uruchomienia ustala się plan zespolonego zaopatrywania ich w materiały i wyposażenie techniczne. Zadanie statystyków polega na zorganizowaniu i systematycznym prowadzeniu obserwacji wykonania ustalonego planu inwestycji państwowych nie tylko sumarycznie w zakresie kompetencji organizacji budowlanej, lecz również dla każdej ważniejszej budowy i każdego obiektu przeznaczonego do uruchomienia. Na podstawie wszechstronnej analizy danych sprawozdawczych statystycy podawać powinni przebieg wykonania państwowych planów inwestycyjnych w zakresie każdej wznoszonej budowy i obiektu, wykrywać istniejące wady, kontrolować, czy wszystkie budowy będą uruchomione w ustalonym przez rząd terminie.

Dyrektywy XIX zjazdu partii stwierdzają, że obok uruchomienia nowych przedsiębiorstw i agregatów należy zwiększać zdolność wytwórczą przedsiębiorstw czynnych drogą przebudowy, renowacji urządzeń technicznych, mechanizacji i intensyfikacji produkcji oraz doskonaleniu procesów technologicznych. Dyrektywy przewidują tworzenie pewnych przestrzeni zapasowych przy budowie przedsiębiorstw hutniczych, elektrowni, rafinerii nafty, zakładów przemysłu chem. i kopalni węgla, a to w tym celu, by zapewnić rozwój tych gałęzi przemysłu w latach następnych. W związku z tym stoi przed statystykami inwestycji nowe zadanie, polegające na zorganizowaniu rachunkowości wzrostu zdolności wytwórczej przedsiębiorstw czynnych, osiągniętego drogą ich przebudowy i zainstalowania nowych urządzeń technicznych, a także na zorganizowaniu rachunkowości i kontroli wykonania zaplanowanej przestrzenizapasowej przy budowie najważniejszych przedsiębiorstw przemysłowych.

Jasnym jest, że mamy na myśli nie zwiększanie budowli niezakończonych wogóle, lecz stworzenie niezbędnych rezerwowych przestrzeni przy budowie tych zakładów metalurgicznych, elektrowni, rafinerii nafty, zakładów przemysłu chemicznego i kopalni węgla, których uruchomienie przewidziano według planu na lata następne. Liczba budowli w toku, jako całości, może w tym przypadku zmaleć wskutek przyspieszenia oddania do użytku obiektów, których budowę rozpoczęto wcześniej. Sytuacja obecna wymaga szczegółowej

orientacji, co kryje się poza ogólnymi danymi dotyczącymi rozmiarów robót w toku, analizowania danych dotyczących budowl w toku odrębnie przy każdej budowie i przy każdym obiekcie, zależnie od ustalonych w planie terminów uruchomienia.

Pracownicy statystyki inwestycyjnej powinni znacznie wzmocnić kontrolę wykonania planu budowy domów mieszkalnych. Każdy wznoszony dom mieszkalny należy poddać szczególnej obserwacji i kontroli .

Statystycy inwestycyjni powinni zwrócić szczególną uwagę na zniżkę kosztu , który jest wciąż jeszcze zbyt duży. Źle realizuje się w budownictwie reżym oszczędności i rozrachunek gospodarczy, toleruje się niegospodarne zużycie materiałów, przekracza się ustalone normy kosztów ogólnych, a powstają duże straty i wydatki nieprodukcyjne. Do zakresu obowiązków kierowników gospodarczych , planistów i statystyków włączyć należy czujność w zakresie spraw ekonomiki i finansów budownictwa. Możliwości obniżki kosztu budowy obiektów są ogromne. Koszt budowy można znacznie zmniejszyć drogą likwidacji przerostów w rozchodowaniu materiałów i zmniejszenia nakładów na materiały budowlane.

Olbrzymie możliwości obniżki kosztu budowy kryją się w lepszym wykorzystaniu mechanizacji robót i w zwiększeniu wydajności pracy. Zadaniem statystyków inwestycyjnych jest wszechstronna analiza kosztu budowy dla każdej pozycji rozchodu, a to celem wykrywania i wykorzystania posiadanych rezerw i zniżenia nakładów na materiały budowlane.

Studiowanie i analiza działalności organizacyj budowlanych, ekonomiki i finansów budowy, wymagają od statystyków inwestycyjnych pogłębionej znajomości tej gałęzi wiedzy, oraz odpowiedniego poziomu wiedzy ekonomicznej i technicznej.

Analizę stanu rzeczy w budownictwie kapitalnym prowadzić należy wszechstronnie , pamiętając, że poszczególne wskaźniki działalności organizacyj budowlanych wiążą się ściśle ze sobą. Niesłusznym byłoby branie pod uwagę poszczególnych faktów i zjawisk w oderwaniu od całości, bez związku z innymi faktami

i zjawiskami. Przy analizie i ocenie wykonania planu inwestycyjnego - należy na przykład jednocześnie analizować dane dotyczące wykorzystania środków mechanizacji, stanu wydajności pracy i.t.d.; przy analizie i ocenie wykonania zadań zwiększenia wydajności pracy w budownictwie, należy jednocześnie zanalizować dane charakteryzujące organizację pracy przy budowach, wykonanie norm produkcji przez robotników, wykorzystanie środków mechanizacji, zastosowanie uprzemysłowionych metod budowy i.t.p. ; przy analizie kosztu budowy należy jednocześnie zanalizować wskaźniki działalności organizacji budowlanej, ponieważ koszt budowy jest wskaźnikiem syntetycznym.

Na podstawie wszechstronnego studiowania i analizy działalności organizacji budowlanych pracownicy statystyki inwestycyjnej opracowywać powinni zarządzenia praktyczne, składać wnioski, dążące do poprawy stanu rzeczy w inwestowanych budowlach. Obowiązkiem statystyków zatrudnionych przy inwestycjach jest energiczna i nieprzejednana walka z błędami stwierdzonymi w pracy organizacji budowlanych.

Statystykę inwestycyjną traktować i stosować należy jako potężne narzędzie kontroli wykonania uchwalonych przez partię i rząd zadań inwestycyjnych.

Uzbrojeni w genialne dzieło Stalina "Ekonomiczne problemy socjalizmu w ZSRR" i w dziejowej wagi uchwały XIX zjazdu Partii Komunistycznej ZSRR - statystycy, narówni z całym narodem - dołożą wszelkich sił i wiedzy do wykonania z nadwyżką monumentalnych zadań nowej stalinowskiej pięciolatki.-

S. Kustow

O sumach zwrotnych z kosztorysów budowy x/

/Finansy i Kredit SSSR Nr 1 rok 1953/

Sprawa akumulowania sum zwrotnych z trzeciej części kosztorysu generalnego jest w wielu Kantorach Prombanku odcinkiem zaniedbanym, jakkolwiek wiadomo, że sumy te stanowią poważną rezerwę, którą wykorzystać należy na finansowanie inwestycji, zwalniając odpowiednią część środków budżetowych. Jednak szereg ministerstw nie zawsze uwzględnia te rezerwy i wykorzystuje je w stopniu minimalnym. Tak np. 28 budów finansowanych przez Kijowski Kantor Okręgowy Prombanku wydało od roku 1945 do dzisiaj z trzeciej części kosztorysów generalnych 150 mln. rubli i muszą zwrócić za ten okres budowy 94 mln. rb., czyli 60%. Z sumy tej powinno wpłynąć około 30 mln. rb., a wpłynęło efektywnie tylko 4,7 mln. rb.

W trzecim kwartale roku 1952 pracownicy wydziału kredytowego Kantoru tego banku studiowali w terenie problemy związane z punktualnym wpływem sum zwrotnych. Materiały badań nasuwają wniosek, że radykalna poprawa stanu rzeczy wymaga przede wszystkim ustalenia jednolitej i obowiązującej wszystkie ministerstwa metody obliczania zwrotnej części kosztorysu. Jest zrozumiałym, że budynki tymczasowe wznoszone przy budowach, a potrzebne tylko na okres trwania budowy obiektów zasadniczych - różnią się nie wiele od siebie. Pomimo to wysokość sum zwrotnych na poszczególnych budowach waha się w granicach od 25 do 50%. Tak np. przy budowie fabryki im. Kalinina należącej do Ministerstwa Przemysłu Materiałów Budowlanych ZSRR część zwrotną określono na 50%, a przy budowie trustu Ministerstwa wznoszenia zakładów przemysłu budowy maszyn - na 35% kosztu budynków tymczasowych.

Brak jednolitych, obowiązujących wszystkie ministerstwa, dyrektyw metodologicznych co do trybu obliczania części zwrotnej prowadzi w praktyce do tego, że sumę zwrotu biura projektów określają nie raz "na oko", ryczałtem dla całości placu budowlanego, nie uwzględniając faktu, że np. jedna grupa budynków /tymczasowe wodociągi, kotłownie,

x/ "O wozwratnych sumach po smietam na stroitelstwo".

elektrownie/ umożliwia stuprocentowy zwrot, a inna grupa /tymczasowe biura, baraki mieszkalne/ zapewnia tylko zwrot amortyzacji i wpływu z realizacji materiałów pozostałych po rozbiórce.

Podstawowe przepisy rachunkowości i kalkulacji kosztu własnego robót kapitalnych sformułowane w piśmie CSU Gosp+lanu^{x/} i Narkomfind^{xx/} ZSRR z dnia 31 grudnia 1945 roku zawierają wyraźne dyrektywy dla budów, prowadzonych sposobem gospodarczym i dla organizacji budowlanych wszystkich ministerstw. Dyrektywy te zawierają wyraźne wskazówki co do trybu amortyzowania wymienionych w spisie tytułów tymczasowych budynków i urządzeń, likwidowanych po ukończeniu budowy lub w toku pracy na placu budowlanym.

Przepisy ustalają, że wysokość odpisów amortyzacyjnych oblicza się biorąc za punkt wyjścia przypuszczalny termin zdatności budynków do danych usług lub wykorzystania przy budowie. Natomiast objęte spisem tytułów budowie i urządzenia, które należy - po ukończeniu budowy - przekazać do użytku podstawowej jednostce przedsiębiorstwa czynnego, amortyzuje się według ogólnych norm, obowiązujących dla danego rodzaju środków trwałych.

Przytoczmy przykład konkretny. Załóżmy, że koszt budowy tymczasowej, dającej zwrot stu procent wartości, wynosi 100 tys. rb. Po rozbiórce tego budynku - po ukończeniu budowy - możliwy jest zwrot materiałów w wysokości 10% jego kosztu, czyli 10 tys. rb. a okres użytkowania budynku wynosi 5 lat.

W tym przypadku stopa amortyzacji wyniesie: $\frac{100\% - 10\%}{5 \text{ lat}} = 18\%$.

W ciągu pięciu lat użytkowania budynku zaliczyć należy na amortyzację 90 tys. rb. / $\frac{100 \times 18}{100} \times 5$ /, pozostałe zaś 10 tys. rb., stanowią wartość materiałów otrzymanych po rozbiórce. Jeżeli mamy grupę budynków tymczasowych nie dających 100% zwrotu/np. tymczasowy budynek użytkowany na ^{kosztu} biuro zarządu budowy/ należy przy obliczaniu stopy amortyzacji sumę części budynku nie dającej się zlikwidować przenieść na straty.

x/ Centralny Urząd Statystyczny przy Państwowej Komisji Planowania
xx/ Komisarjat Ludowy Finansów

Ponieważ terminy budowy głównych obiektów są względnie krótkie, a czas użytkowania tymczasowych budynków i zabudowań określa się w granicach trwania budowy, zrozumiałe jest, że stopa amortyzacji tymczasowych budynków musi być zawsze wyższa od ogólnie przyjętej stopy amortyzacyjnej obliczanej dla eksploatacji przedsiębiorstwa, którego okres użytkowania oblicza się na lat 25-50 i więcej. Obecnie wobec postępu mechanizacji i uprzemysłowienia budownictwa, powodujących skrócenie terminów budowy obiektów podstawowych, różnica pomiędzy normami amortyzacji zabudowań tymczasowych, a normami stosowanymi ogólnie zarysowuje się coraz wyraźniej.

Kontrola szeregu budów, finansowanych przez Kijowski Oddział Okręgowy Prombanku wykazała, że ustalone zasady zaliczania amortyzacji często nie są respektowane. Niektóre budowy bądź na zasadzie dyspozycji ministerstwa, bądź z własnej inicjatywy - amortyzują tymczasowe budynki według norm używanych powszechnie od 2 do 4%. Tę jednak stopę ustalono dla budowli stałych. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że okres użytkowania tymczasowych zabudowań trwa średnio 3-4 lata, to okaże się, że stosowane faktycznie normy amortyzacji 8-10 krotnie zmniejszono. To spowodowało, że do budżetu państwa nie wpłynęło około 15 mln. sum zwrotnych.

Budowle niektórych ministerstw przy obliczaniu amortyzacji i określaniu części zwrotnych stosują się do dyrektyw resortów. Tak np. Ministerstwo Komunikacji ZSRR zatwierdziło dnia 19.VI. 1952 r. "Instrukcję w sprawie trybu rozliczeń z tytułu sum zwrotnych trzeciej części generalnego kosztorysu budowli".

Wydanie specjalnej instrukcji w sprawie tak ważnej i aktualnej odegrało niewątpliwie dodatnią rolę w uporządkowaniu rozliczeń między zleceńdawcami a organizacjami wykonawczymi ministerstwa z tytułu sum zwrotnych. Instrukcja rozwiązała szereg spornych dotąd i niewyjaśnionych zagadnień. Lecz instrukcja ta bierze jednocześnie za punkt wyjścia założenie błędne, twierdząc, że "terminy wykonania budowy tj. projektowany i faktyczny okres wykorzystania budynków tymczasowych nie wpływa na wysokość rocznych norm amortyzacyjnych". Nie trudno zdać sobie sprawę, że twierdzenie to jest sprzeczne z wymienionymi wyżej "Podstawowymi przepisami w sprawie rachunkowości i kalkulacji kosztu własnego robót kapitalnych", a przepisy te obowiązują wszystkie przedsiębiorstwa.

Należy uporządkować planowanie sum zwrotnych w limitach finansowania budowy. Spośród 28 budów zbadanych przez Kantor Prombanku 18 budów nie planowało wogóle sum zwrotnych. A mimo to - na skutek żądań Kantoru banku - wpłynęło 4,7 mln. rb. tych środków.

Winę za to ponoszą również branżowe działy Prombanku ZSRR, które nie zawsze wnikają w istotę planów finansowania. Wydział Prombanku do spraw finansowania budowy środków transportu i telekomunikacji uważa na przykład za rzecz całkiem normalną, że przy pewnej budowie Ministerstwa Komunikacji ZSRR, prowadzonej w Kijowie sposobem gospodarczym, nie planuje się sum zwrotnych w limitach finansowania podawanych w formularzu Nr 5, że suma amortyzacji głównych budynków, a także suma uzyskana ze sprzedaży materiałów, pozostałych po rozbiórce zabudowań tymczasowych, nie wpłynęła do budżetu państwa.

Często zdarzają się i takie fakty, że sumy zwrotne są wprawdzie uwzględnione w limitach finansowania, lecz w praktyce nie zasilają tego źródła finansowania, ponieważ tymczasowe budynki przenosi się na bilans eksploatacyjnej działalności przedsiębiorstw, albo - co gorsze - oddaje się je organizacji wykonawczej do nieodpłatnego użytku.

Należy ściśle uregulować tryb przekazywania tymczasowych zabudowań i zabronić przekazywania ich organizacjom wykonawczym do nieodpłatnego użytkowania.

Radykalnie zmienić należy metody kontrolowania przez Prombank wpływu sum zwrotnych i zorganizować kontrolę aktywniejszą o charakterze operatywnym. Zalecane placówkom bankowym w instrukcji Nr 10 Prombanku metody kontroli /analiza odpowiednich danych sprawozdań rocznych, okresowe inspekcje w terenie, kontrola umów zawartych z organizacjami wykonawczymi/ są mało skuteczne i - jak wykazała praktyka - nie zapewniają punktualnego wpływu środków. Pracownikom Prombanku nie może wystarczyć taka procedura, gdy dowiadują się o wpłaceniu sum zwrotnych raz na rok, albo w najlepszym razie dwa razy do roku przy kolejnej lustracji.

Wniosków banku proponujących kompensację należności, przypadających od wykonawców za dzierżawę tymczasowych budynków, z sumami należnymi im za wykonane roboty, licznicy wykonawcy nie akceptują i nie honorują.

Wywołuje to obfitą i długą korespondencję, a sumy zwrotne nie wpływają.

Racjonalnym rozwiązaniem sprawy byłoby wzmocnienie wstępnej kontroli wpływu sum zwrotnych i zorganizowanie jej w ten sam sposób, w jaki kontroluje się wpływ środków własnych przedsiębiorstw, przeznaczonych na inwestycje. W tym celu ustalić należy obowiązujący tryb składania oddziałom Banku przez wszystkie budowy sprawozdań miesięcznych /według jednolitego wzoru/ dotyczących należnych i zakumulowanych sum zwrotnych, oraz upoważnić bank do przymusowego ściągania tych sum z rachunków operacyjnych organizacji wykonawczych, jeżeli organizacje te ich nie uiszczają.

